

дорович. – К., 2015. – 188 с. – Режим доступу до ресурсу: <http://lib.iitta.gov.ua/704477/>;

Омельченко І. М. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Розвиток мовлення» для 5–9 класів спеціальних загальноосвітніх навчальних закладів для дітей із затримкою психічного розвитку [Електронний ресурс] / І. М. Омельченко, Л. О. Федорович. – К., 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://lib.iitta.gov.ua/706284/1/Пр%20Розв%20мовл%20у%20зПР%205–9%20кл%20_Омельченко%2С%20Федорович_.pdf;

Омельченко І. М. Комуникативна діяльність дошкільників із затримкою психічного розвитку: теорія і феноменологія [Текст]: монографія; Інститут спеціальної педагогіки і психології ім. Миколи Ярмаченка НАПН України. Полтава: ТОВ «Фірма “Техсервіс”», 2018. 498 с.

Нагороджена грамотами Президії НАПН України та Інституту спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України.

Вадим Кобильченко

ОПЕРАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ САМОРЕГУЛЯЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

– психічні процеси, когнітивні операції, які проявляються на основі функціонального механізму саморегуляції. Операційний компонент саморегуляції навчальної діяльності передбачає активну волюву участь і реалізується через компетенції діяльності, засоби і способи діяльності: планування, проектування, моделювання, прогнозування, орієнтування в нових видах навчальної

діяльності; управління діяльністю: постановка і розв’язання завдань; побудова і розв’язання нестандартних, проблемних ситуацій. Пізнавальні дії є операційними механізмами цього компоненту.

Основними механізмами операційного компоненту саморегуляції є: планування моделі (з’ясування об’єктивних умов, які необхідні для успішної побудови алгоритму діяльності), операціоналізація діяльності (забезпечення реальних перетворень в об’єкті дії), контроль (перевірка моделі та її реалізації).

Лит.: Психологія саморегуляції школярів із затримкою психічного розвитку: монографія / Л. Прохоренко. – Чернівці: Букрек, 2016. – 464 с.

Леся Прохоренко

ОПТИЧНА АГНОЗІЯ (від лат. *opticus* – зоровий) – неможливість як цілісного, так і фрагментарного зорового сприймання, виокремлення суттєвих ознак предмета (колір, форма, розмір) при первинно збереженому зору та повноцінній сформованості вищих психічних функцій. При О. а. порушується сприймання контурів предметів за рахунок їх уявного збільшення чи зменшення. О. а. спостерігається при органічному ураженні вторинних потиличних відділів кори головного мозку.

Вербальна О. а. проявляється в порушенні здатності зорово розрізняти і запам’ятовувати літери та написані слова (див. Агнозія, Алексія).

Колірна О. а. – нездатність диференціювати кольори при збереженні колірного зору.

О. а. на обличчя (прозопагнозія) – порушення процесів впізнавання осіб за обличчями.

О. просторова а. – порушення у відтворенні літер на письмі («дзеркальне письмо») (див. Дисграфія).

Симультанна О. а. (від фр. *simultane* – одночасний) – збережене впізнавання окремих об'єктів поряд із несформованою здатністю цілісно сприймати групу об'єктів, розуміти зміст серій послідовних картинок (див. Симультанний). С. О. а. часто поєднується з порушенням читання слів, незважаючи на збережене читання окремих літер. С. а. спостерігається при органічному ураженні лобних відділів кори головного мозку.

Літ.: Шевага В. М., Паєнок А. В., Задорожня Б. В. Невропатологія. К.: Медицина, 2009. 656 с.

Юлія Рібцун

ОПТИЧНІ ЗАСОБИ КОРЕКЦІЇ – різноманітні види луп (збиральні лупи для читання, лупи-лінійки, настільні лупи для читання і письма), окулярів, лінз, телевізійних та електронних збільшувачів, що забезпечують необхідне збільшення, підвищену освітленість, контрастність і чіткість у полі зору.

Оптичні засоби корекції для осіб з особливими потребами – це індивідуальні засоби, які застосовуються при зниженні зору, що зумовлюється порушеннями рефракції ока.

При далекозорості призначаються випуклі сферичні окуляри, при короткозорості – ввігнуті. Астигматизм корегується циліндричними окулярами, а в деяких випадках до сферичних окулярів додають призму або ж реко-

мендують призматичні окуляри. Крім окулярів, також застосовуються контактні лінзи, що одягаються безпосередньо на очне яблуко і утримуються повіками.

Якщо корекція зору за допомогою названих пристроїв виявляється недостатньою, застосовуються телескопічні окуляри, за допомогою яких досягається шестиразове збільшення предметів, що розглядаються зблизька.

Застосування оптичних засобів корекції не лише полегшує зорову роботу осіб з особливими потребами, а й дещо сприяє розвитку їхнього зору.

Літ.: Спеціальна педагогіка. Понятійно-термінологічний словник / За ред. В. І. Бондаря. – Луганськ: Альма-матер, 2003. – 436 с.

Світлана Кондратенко

ОРТОПЕДАГОГІКА (від грец. *ὄρθος* – прямий) – наука про принципи, закономірності, зміст, методи і форми навчання та виховання дітей з порушеннями функцій опорно-рухового апарату. Серед останніх, зокрема, виділяються діти з органічними ураженнями нервової системи (дитячий церебральний параліч, наслідки поліомієліту, травми спинного мозку тощо), з вродженою патологією опорно-рухового апарату, з набутими захворюваннями та порушеннями функцій опорно-рухового апарату. О. розвивається на основі загальних принципів спеціальної педагогіки, реабілітології з урахуванням даних таких споріднених дисциплін, як ортопсихологія та ортодизонтогенез.

Літ.: І. Шевцов А. Г. Обґрунтування ортопедагогіки // Збірник наукових